

הילולת מוהרנ"ת זיע"א

פרשת 'ויחי' ה'תשפ"ב / הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

מבוסס על ליקוטי מוהר"ן תורה ס"ז (ח"א)

החיבור והקשר הנפלא בין הרב והתלמיד/כיצד נפגשו רבינו ור' נתן/ר' דוד צבי הגדול חמיו של מוהרנ"ת/נשמה חדשה על האוקראינה/קצת על הספר ליקוטי הלכות/ענין הכבוד דקדושה/הנשמות נחצבות ונגזזות ב'כבוד'/איך מותר לתת כבוד לרב, הרי אתה מנסה להחטיא אותו/יעקב לא רצה שתתחילי גלות בו/הגלות באה מחמת שנפול הכבוד דקדושה אל העבו"ם/למה קוראת רחל את יוסף על שם אסיפת החרפה/אם היה יוסף חוטא באשת פוטיפר היה יעקב יורד בשלשאות/השנים הכי יפות של יעקב היו במצרים/כל מה שיכלו ישראל לצאת ממצרים בזכות עצמות יוסף/בכל נסיעה לצדיק יש חלק בגאולה/מדוע בכל קץ גאולה שלא נתקיים היו שמדות והריגות/המניעות שהיו למוהרנ"ת בשבועות תקס"ט סיפורים על מוהרנ"ת/המניעות שהיו לר' נתן בשבועות תקס"ט/חכמתו של ר' נתן כמה מופתים בענין השינה

החיבור והקשר הנפלא בין הרב והתלמיד

א. אנחנו נמצאים בהילולת של רבי נתן הקדוש, ואנשי שלומנו היו אומרים בלשון הזו: "כמו שאין רבי כזה, כך אין גם תלמיד כזה". כלומר, יש כאן חיבור מיוחד בין הרב לתלמיד, התלמיד לא יכול בלי הרב, והרב לא יכול בלי התלמיד, כמבואר בחיי מוהר"ן (אות ש"ל) שכן אמר רבינו. ורק ע"י החיבור הזה בין הרב לתלמיד, יש את כל הישארות תורת רבינו לנצח.

רבינו אמר לנו בחיי מוהר"ן (אות ש"ע): שאנחנו צריכים להחזיק טובה לרבי נתן שאלמלא הוא, לא היה נשאר דף (עלה) אחד מהספרים שלו, וכל ההישארות והמציאות של תורת רבינו הקדוש נחל נובע מקור חכמה' – הכול זה בזכות התלמיד רבי נתן הקדוש שמסר נפש על התורה של רבינו.

איך סובבה השגחה העליונה של נתן יפגוש את רבינו

ב. כשקוראים את הסיפורים, רואים איך יד ההשגחה העליונה סיבבה שרבי נתן יהיה תלמידו של רבינו. רבי נתן היה גר בנעמירוב, (כשנסועים מהבעש"ט הקדוש ממעוזיבו' לכיוון ברסלב ואומן, עוברים באמצע דרך נעמירוב) נעמירוב הייתה עיר גדולה, ובברסלב היה שוק גדול ויריד, אבא של רבי נתן, רבי נפתלי הרץ היה עשיר גדול, והיו לו שלוש חנויות גדולות של בדים, אחת בנעמירוב עיר מגוריו, אחת בברדיטשוב, ואחת באודסה. ורבי נפתלי מאוד רצה שרבי נתן ינהל את החנות בברדיטשוב.

וגם היתה לר' נפתלי הרץ אחות שם בברדיטשוב שהייתה ג"כ עשירה גדולה ולא היו לה ילדים, ובשבילה רבי נתן היה 'בבת עינה' מרוב שהיא אהבה אותו, והיא גם מאוד רצתה שהוא יבוא, וברבות הימים התכוונה להוריש לו את כל העשירות שלה. ובשנת תקס"ב, כמה חודשים לפני שרבי נתן נפגש עם רבינו, רבי נתן תכנן לנסוע לברדיטשוב, לעבור לגור שם. ובפרט שרבי נתן מאוד היה קשור לרבי לוי יצחק מברדיטשוב, (ובהמשך נספר על הקשר הנפלא שהיה לרבי נתן הברדיטשוער).

חמיו הגדול של ר' נתן

ג. מה קרה בסוף? חמיו של רבי נתן – רבי דוד צבי אורבך, שהיה אחד מגדולי הדור, הוא נולד בזכות תפילת הבעש"ט הקדוש, כי לאבא שלו לא היה ילדים במשך שנים רבות, וכשהוא הגיע אל הבעל שם טוב, אמר לו הבעש"ט: משכתי לך נשמה אחת. והוא אמר לבעש"ט: לפי מה שראיתי, אני בכלל לא יכול לקבל בן. א"ל הבעש"ט: אתה באמת צודק לך אין בן, אבל אני נתתי לך בן משלי.

כלומר שלבעש"ט היה צריך להיות שני בנים ובת, ובפועל נולדו לו רק בן ובת. כי בן אחד הוא נתן לאביו של ר' דוד צבי.

והפלא הוא, שהבעש"ט משך את נשמת רבי דוד צבי הגדול (חמיו של רבי נתן) שהיה אחד המתנגדים הגדולים על חסידות, אבל מצד שני הוא היה צדיק גדול, והיה רב של קמניץ ועוד כמה עיירות גדולות, וכולם היו משחררים לפתחו. ורבי דוד צבי הודיע שהוא בא לבקר בנעמירוב. ואז רבי נתן לא יכל לנסוע מהעיר לברדיטשוב, כי השווער צריך להגיע, ולכן הוא דחה את הנסיעה, וככה זה נדחה ונדחה, ואז עד שהגיע רבי דוד צבי, כבר היה שנת תקס"ג, ורבי נתן כבר זכה להכיר את רבינו, כי באלול שנת תקס"ב כשרבינו נכנס לגור בעיר ברסלב, וכיון שברסלב היא קרובה מרחק כמה פרסאות מנעמירוב, אנשים שהיו נוסעים מנעמירוב ליריד בברסלב שמעו על רבינו וסיפרו בעיר. ובפרט רבי ליפא, שהיה גם חברותא של ר' נתן, הוא הלך לומר סליחות עם רבינו, וחזר משם אדם אחר לגמרי. וככה התקרב רבי נתן לרבינו. והיה ממש כפסע קטן שהיה רבי נתן נוסע לברדיטשוב, ואז כל ההתקרבות הזאת לא היתה נעשית, איזה חסד גדול הקב"ה עשה איתנו, שהוא קירב את התלמיד אל הרב, וע"י זה יש לנו את ההישארות של תורת רבינו בעולם.

נשמה חדשה על האוקראינה

ד. כשרבינו נכנס לברסלב אמר לרבי יודל: "אני רואה נשמה חדשה על האוקראינה" – נשמה גדולה מאוד, ואמר שהנשמה הזאת תתקרב אלי, ועוד אמר רבינו כשראה את הנשמה שלו: "שוב אני כבר לא יהיה לבד". וכהגיע רבי נתן בחור צעיר בן עשרים, רבי יודל מאוד התפלא שזהו שרבינו כל כך שיבח אותו, אבל לאט-לאט עם השנים כשהוא הכיר את רבי נתן, הוא הבין שרבינו אמר רק מקצת שבחו של התלמיד הגדול שלו רבי נתן.

קצת על הספר ליקוטי הלכות

ה. בכל הילולה אנחנו משתדלים מאוד לספר סיפורים מהצדיק. בעזרת השם נעשה היום כמו שאנחנו אוהבים לעשות – פרצוף של עשר ספירות של סיפורים על רבי נתן. אך לפני כן נגיד איזה דבר תורה עמוק מהליקוטי הלכות (הלי' חו"מ חובל וחברו הלכה ג) רבי נתן ביאר על פי התורות של רבינו את ארבעת חלקי שולחן ערוך בפנימיות, את הסודות שעומדות מאחורי ההלכות והוא מסביר באריכות בליקוטי הלכות (שב"ה הדפסנו אותו מחדש בזמן האחרון) ברוב ההלכות של השולחן ערוך את הסודות שלהם. למשל חובל בחברו חייב: נזק, צער, ריפוי, שבת, בושת. כל חמשת החיובים האלו לכל אחד מהם יש סוד בפנימיות התורה, ור' נתן הסביר הכל באר היטב בשפה שווה לכל נפש פלא פלאות.

ענין הכבוד דקדושה

ו. כתוב (תהלים כד, י): "מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה", הפסוק בשיר של יום – המזמור של יום ראשון, ה' יתברך נקרא מלך הכבוד, וכתוב (שם צג, א): "ה' מלך גאות לבש" – יש נקודה גדולה מאוד עמוקה בענין 'כבוד דקדושה'. והיום בעז"ה נסביר את זה.

בליקוטי מוהר"ן (תורה ס"ז ח"א) שזו תורה שרבינו אמר בשבועות בשנת תקס"ז, (זה דומה תורה ס"ז בתקס"ז) בזמן שנפטר אשתו. אשת רבינו – הרבנית סאסא הייתה חולה מאוד, והלכה להתרפאות עד שהיא הגיעה זסלאב, ושם היא נפטרה בערב שבועות, והחברא קדישא מאוד מיהרו בקבורתה ב"ה, כך שרבינו נהג שעת אבילות

י. רבותי, בא רבי נתן הקדוש בליקוטי הלכות (הלי' חובל היג' אות ה') אומר יסוד עצום לבאר את הלשון הקדושה בפסוק. הרי הקב"ה אומר ליעקב (בראשית מו, א) "אַל תִּירָא מִרְדָּה מִצְרַיִמָּה" – מכלל שיעקב היה ירא מאוד מהירידה למצרים, יעקב יודע שכבר בברית בין הבתרים נגזר על אבותינו לרדת ולהתענות בארץ לא להם (שם טו, י) "יִדְעַ תִּדְעַ כִּי גַר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדִּים וְעָנִים אֲתֵם", אבל מצד שני יעקב רואה שהשנים עוברות, ועדיין הקב"ה לא מקיים את הגזירה הזו כפשוטו, אלא רק באיזה בחינות, דהנה הפסוק אומר (שמות יב, מ): "וּמֹשֶׁה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן וּבְאֶרֶץ גּוֹשֶׁן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה". שואלים כל המפרשים, והרי הם לא היו במצרים רק 210 שנה, ומאיפה הגיעו למספר האסטרונומי הזה – 430 שנה? והתירוץ: שהמנין הזה מתחיל מברית בין הבתרים, והגלות מתחילה 30 שנה אחר כך מלידת יצחק. יעקב אבינו רואה שב"ה כבר עברו הרבה שנות גלות (220 שנה מתוך 430 שנה כבר רוב זמן הגלות), ולא ירדנו עדיין למצרים, והצלחנו להישאר בארץ ישראל או בארץ פלישתים. ואם כן אומר יעקב: למה הגלות מתחילה בי, אם השנים עוברות ע"י כל מיני תיקונים של יצחק שעובר לגור בפלישתים, או בכל הסבל שסבל יעקב בבית לבן ומעשיו וכו', אבל לרדת למצרים לערוות הארץ – גלות בפועל, למה זה מתחיל בי? אני לא רוצה לרדת מצרים. לכן אומר לו הקב"ה: "... אַל תִּירָא מִרְדָּה מִצְרַיִמָּה" – מכאן שהיה יעקב מתיירא שעליו נגזר להיות בגלות.

גלות באה מחמת שנפל הכבוד דקדושה אל העבו"ם

יא. ואיך יוסף מפיס את יעקב? הוא אומר לו: והגדתם לאבי את כל פְּבוּדֵי בְּמִצְרַיִם, וְאֵת כָּל אֲשֶׁר רְאִיתֶם וְגו'... מה הסוד בזה? כאמור, בגלות הכבוד והחן של עם ישראל נופל אל האומות ח"ו, אבל אם יוסף הוא מלך מצרים, והוא מרכזו אצלו את כל הכבוד של ישראל, והמצרים מכבדים את יוסף בכל מיני כבוד שבעולם, אז אין גלות מצרים. אומר יוסף לאביו יעקב, תדע שהגלות בכלל לא מתחילה כל זמן שכל הכבוד של מצרים הולך אלי, כי בזה אין הכבוד של ישראל – הכבוד דקדושה, נופל אל הגוים, אלא נשאר במקומו. ולכן: "וְהִגַּדְתֶּם לְאָבִי אֵת כָּל פְּבוּדֵי בְּמִצְרַיִם".

למה קוראת רחל את יוסף על שם אספת החרפה

יב. הגמרא בשבת (דף פט:) אומרת "ראוי היה יעקב לירד למצרים בשלשלאות של ברזל" – אם היה יעקב יורד בשלשלאות של ברזל, אז מיד היה מתחיל קושי השעבוד בימי יעקב, ובזכות יוסף שהוא בחינת הכבוד, לא נפל כבוד ישראל אל העכו"ם ולא התחיל השיעבוד לא בימי יעקב ולא בימי יוסף וגם לא בימי אחד מהשבטים, רק אחרי שנפטר לוי שהאריך ימים יותר מכל השבטים.

ומנין לנו שיוסף הוא בחינת 'כבוד', דהנה ה רחל קוראת לו יוסף (בראשית ל, כג) כי "אָסַף אֱלֹהִים אֶת חַרְפְּתִי". ולכאורה, מה הסיפור של רחל שאמרה אָסַף אֱלֹהִים אֶת חַרְפְּתִי? אומר רש"י דבר פלאי: א. שהייתי לחרפה שאני עקרה, והיו אומרים עלי שאעלה לחלקו של עשו הרשע. ב. ואגדה, כל זמן שאין לאשה בן, אין לה במי לתלות סרחונה, משיש לה בן תולה בו, מי שבר כלי זה? בנד, מי אכל תאנים אלו? בנד" – ולזה אמרה רחל: "אָסַף אֱלֹהִים אֶת חַרְפְּתִי". ולכאורה רש"י מאוד תמוה, מילא לפירוש הראשון, בגלל הבושה שהיתה עקרה בסדר, אבל לפירוש השני, וכי רחל כל כך בכתה והתפללה בשביל שתוכל להאשים את הילד בשבירת איזה כלי? אלא, מה זו שבירת הכוס? שבירת הכלים, שבירת הניצוצות

לפני שבועות, והיות שהרגל נכנס מהר, אז רבינו אחרי שהוא נהג שעה אבלות, מיד יצא ממנה לחג השבועות. ואמר רבי נתן, שזו הייתה טובה גדולה שלא הפסדנו את התורה הקדושה תורה ס"ז בחלק הראשון בליקוטי מוהר"ן, שמתחילה: "ויבן אלוקים את הצלע" – שקיבלנו אותה בזסלאב בחג השבועות. ושם רבינו דיבר על ענין הכבוד.

הנשמות נחצבות ונגזרות ב'כבוד'

ז. כתוב בזהר הקדוש (פר' צו כט:) וכן הגמרא בסוף שבת (דף קנב:) שכל נשמות עם ישראל חצובות ונגזרות מתחת כסא הכבוד. כלומר, מאיפה נשמת האדם חצובה? היא חצובה מבחינת 'כבוד'. ולכן כשיש 'כבוד' זה סימן של הולדת נפש או ח"ו להיפך בבחינת (ישעיה נח, ח) "כְּבוֹד ה' יִאֲסָפֶךָ" – של הסתלקות הנפש. אלא שלרוב – אומר רבינו – הכבוד בא לטובה, בשביל התגלות נפש חדשה אצל האדם, כלומר בחינת 'עיבור נשמה'.

איך מותר לתת כבוד לרב, הרי אתה מנסה להחטיא אותו

ח. אחת השאלות הקשות, למה נותנים כבוד לרב, הרי הרב צריך לברוח מהכבוד, וכי מותר לך לתת לרב לאכול חזיר בשביל שהוא יימנע ממנו, או איך מותר לתת כבוד לרב? כבוד זה כמו חזיר חס ושלום. אבל הנקודה היא מאוד עמוקה, שע"י הכבוד שנותנים מושכים נשמה מכסא הכבוד, ומורידים לרב עיבור של נשמה קדושה. כדי שהוא יוכל לומר תורות גבוהות בזכות הנשמה שנתעברה ברב, וזה בזכות שהתלמידים נותנים כבוד לרב, עי"ז מושכים לו עיבור נשמה מבחינת 'כבוד'. אבל מה הרב צריך לעשות? הוא צריך לקחת את הכבוד בקדושה. כלומר שהרב צריך לדעת שהם לא מכבדים אותו, את הגוף את המעיים שלו, אלא מכבדים את "תורת אלקיו בלב" (תהלים לו, לא). הכבוד הוא לא שייך לך, כי מכבדים את התורה שלמדת, וזה עיקר הכבוד. ואם כן כאשר נותנים כבוד לרב, הרב צריך לעשות פעולה אחת: לקחת את כל הכבוד ולתת אותו לתורה, כי זה לא כבוד בשבילי, זה כבוד לתורה שבי, ואז הוא זוכה לעיבור של נשמה חדשה, שנותנת לו כח ויכולת ותוספת לחדש חידושים בתורה. אבל אם הרב לוקח את הכבוד לעצמו ח"ו בשביל הנאתו, כדי להרגיש ממשלה ח"ו, אומרת הגמ' בפסחים (דף סו:) שע"י גאוה ח"ו מסתלקת חכמתו של אדם. הכבוד בא או בשביל הולדת נפש – להוסיף עוד נפש לרב, או ח"ו לבחינה של סילוק נפש, שחכמתו מסתלקת. ובכבוד יש שני הפכים, או שהוא מוסיף או שהוא גורע.

בשביל מה יוסף מבקש מהשבטים לספר על הכבוד שלו ליעקב

ט. רבינו הקדוש אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה י"ד) שהענין של גלות מצרים וכל הגלויות, הייתה בגלל שנפל הכבוד של ישראל בגלות, כי בגלות נופל אל האומות החן והכבוד של ישראל אל האומות.

ונסביר את הדבר בעומק יותר. כתוב שיוסף הצדיק אומר לאחיו (בראשית מה, יג) "וְהִגַּדְתֶּם לְאָבִי אֵת כָּל פְּבוּדֵי בְּמִצְרַיִם, וְאֵת כָּל אֲשֶׁר רְאִיתֶם וּמְהִרְתֶּם וְהוֹרְדְתֶם אֶת אָבִי הַנֶּה" מה הפירוש "וְהִגַּדְתֶּם לְאָבִי אֵת כָּל פְּבוּדֵי" – האם יוסף מתכוון שיספרו ליעקב על היופי של הארמון שלו, וכמה משרתים יש לו, ובאיזה כבוד משתחווים לו ... וכי יוסף מתכוון להתגאות בכבוד שלו? ועוד וכי מענין את יעקב הכבוד וההבלים של העולם הזה?

יעקב לא רצה שתתחיל הגלות בו

ליעקב: אל תפחד יעקב מרדה מצרימה. וזה הסוד הגדול שמגלה רבי נתן הקדוש.

כל מה שיכלו ישראל לצאת ממצרים בזכות עצמות יוסף

טז. כתוב (שמות יג, יט) "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצֻמֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הִשְׁבַּע הַשְּׂבִיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פֶּקֶד יִפְקְדוּ אֱלֹקִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת עֲצֻמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם" וכן כתוב בסוף הפרשה (בראשית נ, כד): "פֶּקֶד יִפְקְדוּ אֱלֹקִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת עֲצֻמֹתַי מִזֶּה" – יוסף אומר הקב"ה יפקוד אתכם, ואז תעלו את עצמותי. מי שקורא את הפסוק הזה מבין שיוסף רוצה טובת עצמו שיעלו ויקברו אותו בארץ ישראל, וזו טעות, אלא יוסף רוצה שנוכל לצאת ממצרים, היות שכל הגלות התחילה מתי שהכבוד של עם ישראל נפל אל מצרים, הכבוד ירד אחרי שנפטר יוסף, וכן כשנפטר השבטים (אחרון השבטים שנפטר היה לוי), הכבוד ירד עוד אחר כך בלידת מרים היה עוד שלב של ירידת כבוד, וככה לפי השלבים של ירידת הכבוד שהייתה לעם ישראל, ע"י זה שיעבדו מצרים את ישראל יותר. ואיך נצליח לצאת ממצרים? רק ע"י יוסף וזהו: "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצֻמֹת יוֹסֵף עִמּוֹ" – רק ע"י שלקח משה את עצמות יוסף – שמרכזו אצלו את כל הכבוד לקדושה, אז נתקיים (ישעיה נח, ח) "וְהִלַּף לְפָנָיו צִדְקָה, כְּבוֹד ה' יִאֲסָפֶה". וכן נתקיים: "נָאֵם ה' אֱלֹקִים מִקְבֵּץ נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד אֶקְבֹּץ עֲלָיו לְנִקְבְּצָיו" (שם נ, ח), כי איך הקב"ה מקבץ את עם ישראל? ע"י הבחינה של הכבוד, ה'קבוץ' של עם ישראל נעשה ע"י הכבוד של יוסף, ולכן לוקח משה איתו את עצמות יוסף.

בכל נסיעה לצדיק יש חלק בגאולה

יז. ידוע אצל אנשי שלומנו האימרה: שבכל נסיעה שנוסעים לצדיק, בפרט כשנוסעים בימי ראש השנה הקדושים אל הצדיק, יש בה חלק מהגאולה. מה ההסבר בזה? מה הקשר בין הנסיעה להצדיק לבין זה שהם חלק מהגאולה? והביאור: משיח צדקנו יגאל את עם ישראל ע"י שמשיח צדקנו יחזיר את הכבוד דקדושה לעם ישראל, וע"י שכל העולם כולו יכבד את מלך המשיח ואת עם ישראל, על ידי זה יש קיבוץ גלויות כמו שהפסוק אומר: "כְּבוֹד ה' יִאֲסָפֶה" – עם ישראל נאספים ע"י גילוי הכבוד.

ובכן כשמכבדים את הצדיק ומתאספים אליו הרבה אנשים כשיש קיבוץ אנשים באיזה מקום זה בחינה של כבוד (כמבואר בלוקטי מוהר"ן תניינא תורה מ"א), ומה שמרכזו את נשמות ישראל, זה הכבוד דקדושה. ולכן משה רבינו כשרוצה לקבץ את כל נדחי ישראל שבארץ מצרים, הוא לקח את הכבוד של יוסף, שהם עצמות הצדיק. מסביר רבי נתן בליקוטי הלכות, שכל פעם כשמגיעים אל קבר הצדיק אנחנו מתקשרים עם הכבוד של יוסף, כי הצדיק הוא בחינת יוסף, ולכן בכל נסיעה ונסיעה אל הצדיק, יש חלק בגאולה, כי בכל פעם שנוסעים לצדיק, אנחנו מרבים את כבוד הצדיק בזה שאנחנו מתאספים אליו, וכשיש התרבות בכבוד הצדיק, מיד יש בחינה של עוד גאולה ועוד גאולה.

מדוע בכל קץ גאולה שלא נתקיים היו שמדות והריגות

יח. ובהו נבין עוד ענין תמוה מאוד, הוזהר הקדוש (פר' תולדות ח"א דף קל"ט) מדבר על קץ הגאולה שהיה בשנת ת"ח לאלף השישי, זה היה אחד מהזמנים של קץ הגאולה הידוע שמפורש בזוהר, וכולם יודעים שבזמן הזה קרה את אחד הדברים הקשים ביותר לעם ישראל, שהם גזירות ת"ח ות"ת.

שנפלים אל הקליפה. אומרת רחל: עד שאין את יוסף אני סובלת מכל שבירת הכלים, רחל מרמזת על השכינה הקדושה, אני מקבלת את הביזיונות של שבירת הכלים, אבל ברגע שיש את יוסף – "אָסַף אֱלֹהִים אֶת חַרְפְּתִי" – ולמה? כי יוסף הוא זה שמתקן ומעלה את כל הניצוצות הקדושה של שבירת הכלים, ואז אין יותר חרפה.

אם היה יוסף חוטא באשת פוטיפר היה יעקב יורד בשלשלאות

יג. אומר רבינו הקדוש בליקוטי מוהר"ן (תורה ל"ד) מהי עיקר החרפה זה ענין של חטא עריות. (כמו שכתוב בפרשת עריות על איסור אחותו "חסד הוא" ובתרגום 'חיסודא' שפירושו חרפה ובושה). מה הניסיון הגדול שעומד יוסף בבת אל נכר, אשת פוטיפר, שח"ו יוסף כמעט היה נופל לחרפה, ואז ח"ו כל הכבוד שיש בקדושה היה נופל בגלות, כך מסביר בליקוטי הלכות שם, כי היה לוקח יוסף את כל הכבוד שלו, ונותן אותו בקליפה שהיא אשת פוטיפר, ואז היה מתקיים חס ושלוש שיעקב ירד בשלשלאות של ברזל למצרים, והיה מתחיל השעבוד מיד. זה היה קורה אם חס וחלילה יוסף היה חוטא עם אשת פוטיפר.

דמות דיוקנו של אביו שנראתה לו ליוסף

יד. כלומר, שהאופן איך ירדו יעקב והשבטים למצרים, האם בכבוד של מלכים, או ח"ו בשלשלאות של ברזל כמו עבדים, הכל זה תלוי בקדושה של יוסף, ואם ח"ו יוסף היה חוטא איתה, לא היה ליוסף חס ושלוש שום כבוד, והיתה מתחילה הגלות מהרגע שיעקב היה יורד למצרים. הגמרא בסוטה (דף לו:) אומרת "דמות דיוקנו של אביו יעקב נראתה לו בחלוון", ואמרה לו: "יוסף עתידים בניך להיכתב על אבני האפוד, רצונך שימחה שמך מהם?"... למה יעקב מזהיר את יוסף? נכון שזה אבא שלו שדואג לו – והדבר מובן, אבל יש עוד עומק שיעקב מזהיר אותו מליפול בחטא, כי אם יוסף ח"ו יחטא עם הגויה הזו, הוא יפיל את כל הכבוד דקדושה בבת אל נכר, והיתה מתבטלת הבחינה של אָסַף אֱלֹהִים אֶת חַרְפְּתִי, שהיתה בלידת יוסף, והיו יעקב ובניו היו יורדים למצרים בשלשלאות של ברזל. ולכן דמות דיוקנו של יעקב נראתה לו בחלוון ומצילה את יוסף, וע"י ניצל יעקב בעצמו, כיון ש'גוף וברית חשבינן חד' (זוהר ח"ג דף רכ"ג).

השנים הכי יפות של יעקב היו במצרים

טו. וזהו שכתוב ביעקב אבינו היורד למצרים (בראשית מ, כח): "וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה וכו'", לא היו שנים טובות ליעקב אבינו כמו 17 השנים שיעקב זכה לחיות במצרים עם כל התפנוקים. אומר הזוהר הקדוש (ויחי ח"א דף ר"א): דבר פלאי: ב"י שנים שיעקב היה במצרים, הוא קיבל מעין נבואת משה רבינו ע"ה, וזכה להסתכל באספקלריה המאירה של קודש, וזהו: "וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה" (כמו שברגע שראה יעקב את העגלות ושמע שיוסף חי, מיד כתוב: "ותחי רוח יעקב אביהם" – פירש"י שחזרה לו הנבואה), לא היו שנים טובות ליעקב בטובה ובתפנוקים כמו הי"ז שנים שהיה במצרים. שהרי על 130 שנה יעקב אומר (בראשית מו, ט): "שְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה מָעַט וַיְרַעִים הָיוּ יָמֵי שָׁנֵי חַיֵּי וְלֹא הִשְׁיִגוּ אֶת יָמֵי שָׁנֵי חַיֵּי אָבִיתִי" וכשיעקב אמר את זה, באותה שנה נגמרו ה-130 שנה הרעות. והתחילו 17 השנים הטובות שהיו רק טובה שהיה ליעקב 17 שנה עם יוסף במצרים. והכל בזכות "אָסַף אֱלֹהִים אֶת חַרְפְּתִי" – שיוסף הצדיק היה מרכזו אצלו את כל בחינת הכבוד קדושה בשלמות הכי גדולה שיש, ולכן מצרים לא יכולים לעשות כלום לעם ישראל, כי כל הכבוד נמצא אצל יוסף. ולכן אמר יוסף: "וְהַגִּדְתֶּם לְאָבִי אֶת כָּל כְּבוֹדִי בְּמִצְרַיִם" – תגידו לו שהכבוד נמצא אצלי, ולכן אומר הקב"ה

הרבי'ה לימד אל"ף קמץ אָ, אז עכשיו אני יודע שיש את אות אל"ף קמץ, כביכול למדתי אותיות אצל רבינו הקדוש. כל כך היה לרבי נתן ביטול עצום ונפלא לרבינו הקדוש. ולכן כשהספיד אותו רבי אהרון במוצאי שבת, כי רבי נתן נפטר בעשרה בטבת שיצא ביום שישי ולא מיהרו לקבור אותו. ולמה? כי רבי נתן אמר שהנפטר עד הקבורה, אם הוא אדם גדול, הוא יכול לזכות לישוב דעת נפלא מה שהוא לא יכול לזכות כל החיים. וכך ההלכה שאדם לא ימהר לקבור את רבו, אף על פי שרבינו בעצמו אמר: אם הייתי יכול ישר ביציאת הנשמה לקפוץ לקבר בלי לחכות שנייה אחת. יש כמה מאמרים שכל אחד משלים את השני, למרות שזה נראה סותר. עם רבי נתן המתינו עד מוצאי שבת, והלשון שם: "ונקבר בכבוד גדול גם מכת המתנגדים". במוצאי שבת של יא' טבת עשו לרבי נתן לוויה גדולה מאוד בבירסלב והספיד אותו רבי אהרן הרב דברסלב, ואמר: אתה רבי נתן אף על פי שבאת אחרי כולנו קבלת הכי הרבה מרבינו הקדוש (כל התלמידים הגדולים של רבינו התקרבו לרבינו כשהיה בן 18 ל-20, ואפילו כשרבינו היה בן 13 כבר התקרב אליו תלמידו רבי שמעון. רבי נתן הגיע כשרבינו היה בן 30 וכבר היה רבינו יחסית מבוגר, וזכה לשמש את רבינו בשמונה שנים האחרונות לחייו). ואומר רבי אהרן "באת אחרי כולנו ולקחת יותר מכולנו, באת עם הדליים הגדולים ושאתה". והסוד של רבי נתן היה שהיה לו ביטול עצום לחלוטין לרבינו.

סיפורים לכבוד ההילולא של ר' נתן

כא. וכעת נתחיל לבנות פרצוף של עשר סיפורים על רבי נתן, שבנו על פי עשר ספירות, וכל סיפור וסיפור מלמד אותנו דבר נפלא. סיפור בספירת ה'כתר' – ה'כתר' מרמז על חג השבועות. כידוע בחג השבועות זוכים להשלים את כל הכתרים של ספירת העומר. סיפורי פעם, כשהייתי ילד בן 8 באתי לשיעור של אבא שלי בקבלה, זה היה בחופש הגדול, הוא מלמד קבלה ואני יושב לידו וכמובן אני לא מבין, אבל כמה משפטים נחקקו לי בזכרון מאז כבר יותר מ-43 שנים, אבל אחר כך הבנתי מה ששמעתי.

בשבועות נכנסים כל הכתרים של ספירת העומר

כב. אבא דיבר על הענין שבכל ימי ספירת העומר אנחנו מתקנים רק ט' ספירות של כל פרט. אבל את הכתרים אנחנו לא מצליחים לתקן בספירת העומר, ורק בטבילת המקווה של שבועות, שאומר רבינו (ליקוטי מוהר"ן תורה נו"ח"א) שהיא הכי חשובה מכל הטבילות של כל השנה כולה, והיא השורש שלהם. והביאור בזה, כי אז מקבלים את ה-49 הכתרים, ולכן זו טבילה משער הנז, שזו הטבילה הכי גבוהה בכל השנה, ומשם מושכים את כל הטהרה לכל השנה. תמיד לפני שבועות אנחנו מדברים על הנקודה הזאת כמה חשוב המקווה של שבועות, שממנו נמשכת הטהרה לכל השנה כולה. ובאותו שיעור אבא שלי דיבר על הענין ששבועות זה בחינה של הכתרים הקדושים, ולכן חג השבועות הוא בספירת הכתר.

המניעות שהיו למוהר"ן בשבועות תקס"ט

כג. מספר רבין נתן ב"מי מוהר"ן ת" (אות ל"ה ח"א) בשבועות שנת תקס"ט (כ-6.5 שנים אחרי שרבי נתן התקרב לרבינו הקדוש) היו לי מניעות קשות מאוד על הנסיעה לחג השבועות. רבי נתן שיבר הרבה מאוד מניעות, אבל באותו שבועות תקס"ט היה לי מניעות קשות מאוד ופחד אפילו להתיעץ עם רבינו, כי ידע שאם רק היה מספר לרבינו את המניעות שלו להתיעץ איתו, אז ודאי שאין לי שום סיכוי להיות אצלו בשבועות אצל הרבי, ומיד ישלחו לביתו.

שואל רבי נתן, איך ייתכן שמתאריך של קץ גאולה כמו שנת ת"ח הכתוב במפורש בזוהר, נהיו כאלו גזירות של שמד המוני נורא שנעשה בשנת ת"ח. והתשובה שבזמן הקץ זהו זמן התגלות הכבוד בבחינת "כבוד ה' יאספף", ואם זוכים לכבוד השם שמתגלה אלינו, אז כולנו נאספים ומתקיים: "מקבץ נדחי ישראל, עוד אקבץ עלי לנקבציו", כל עם ישראל מתקבץ לארץ ישראל ע"י בחינת הכבוד, אבל אם ח"ו לא זוכים לקבץ נדחי ישראל, אז מתקיים "כבוד ה' יאספף" – הנאמר באדם בשעה שנפטר, ונעשה שמד והריגות, שאז ג"כ יש כבוד לקב"ה – ע"י קידוש השם של יהודים שמוסרים את נפשם למות על קידוש השם, וזה ח"ו נורא ואיום המסירות נפש על קידוש השם שנעשית ממה שהתהפך הכבוד במקום קיבוץ גלויות של עם ישראל, נעשה קידוש השם של מסירות נפש גדולה בעולם, והכבוד נהיה – כבוד קשה מאוד.

ואיך מתקנים את הכבוד כשהוא לא מתוקן? אומר רבינו בליקוטי מוהר"ן תורה ס"ז (ח"א) מתי אדם מקבל ביזיונות, שהם היפך הכתוב? מתי שהוא נופל לתאוות אכילה. וכך גם כתוב בתורה מ"ז (ח"א) שיד מתקנים את פגם הכבוד, שנעשה מפגם תאוה אכילה? ע"י תענית.

עשרה בטבת הוא צום על נפילת כבוד ישראל לעכו"ם

יט. אנחנו נמצאים בלייל עשרה בטבת ואומרת הגמרא (ר"ה יח) שזה הצום הראשון מבין הצומות של החורבן שתיקנו חז"ל זה "בטבת ולמה תקנו את הצום? בגלל שאז נפל כבוד ישראל לעכו"ם, כי הובקעה חומת העיר ירושלים, וזה היה תחילת נפילת הכבוד של ישראל. וכן עזרא הסופר נפטר ב" בטבת, שגם זה נפילת הכבוד בפטירת הצדיק, וכן התורה תורגמה ליוונית, ושוב נופל הכבוד שהתורה הקדושה נופלת ללשונות העכו"ם. עשרה בטבת זה היה יום של נפילת הכבוד.

ולמה יש נפילת הכבוד? מחמת תאוות האכילה. ומה התיקון לתאוות אכילה? יום תענית. ולכן יש צום ב" בטבת. אומר רבי נתן, שזו גם התענית של כ' סיון זה תענית שתיקנו אותה על גזירות ת"ח ות"ט, כי במקום שיהיה "כבוד ה' יאספף" בצד של הקדושה, שזו בחינת "מקבץ נדחי ישראל, עוד אקבץ עלי לנקבציו" – במקום זה קרה כבוד של קידוש השם שיהודים נפטרו על קידוש השם, שזה כבוד מאוד קשה, לכן התיקון לדבר הזה הוא תענית. אז קודם כל למה אנחנו צמים מחר כדי לשבר את תאוות אכילה. כדי לזכות לכבוד שמצד קדושה. וזה צריך לדעת, שע"י צום ושבירת תאוות האכילה, אנחנו זוכים לענין הזה של כבוד דקדושה.

צריך לחבר את המוחין שלו אל הצדיק

כ. כתוב (שמות יג, יט) "ויקח משה את עצמות יוסף עמו", אומר רבינו תורה רי"א (ח"א) שהנקודה של המוחין (משה) תמיד צריכה להיות מחוברת לנקודה של הצדיק. ז"א יש לך הרבה שכל, מצוין, אבל כל זמן שלא תהיה מחובר אל צדיק האמת, עם כל השכל אדם יכול להגיע היפך מהכבוד דקדושה. כי להגיע לכבוד קדושה זה ע"י שזוכים להתבטל לצדיק האמת.

רבי נתן היה בעל מוח גדול, פעם רבינו אמר לבת שלו שרה (חי מוהר"ן את של"ח): "מה אגיד לך מחכמתו, כשיסתכל על הבית הזה מיד ייתן לך את המידה של הבית". לרבי נתן היה כזה ראש מחשב, שמסתכל על בנין, ויכול להגיד לך במדויק מה האורך והרוחב וכל השטח עם הראש המתמטי שלו, והיה חכם מאוד גדול. ובכל זאת אמר רבי נתן: "כשהגעתי לרבינו זרקתי את השכל שלי, ואמרת

חזרה. ככה כתב אבא של רבי נתן, ורבינו מקבל את המכתב, ובאמת זה מה שרבינו התכוון לעשות לשלוח את רבי נתן חזרה הביתה. אבל רבי נתן כבר הכיר את אבא שלו ויודע שלפני שהוא יגיע לרבינו כבר יהיה שם מכתב. ולכן הוא התחבא ולא פוגש את רבינו, עד שמגיע הרגע האחרון מנחה של ערב שבת שלפני שבועות, אז רבי נתן מופיע, ורבינו אומר לו בלשון הזאת: "לא ידעתי כלל שיש לך אתה מניעות כאלה, אילו הייתי יודע בוודאי היית מוכרח לחזור לביתך, ולא היה מועיל שום דבר, רק היית מוכרח לשוב לביתך, אך עתה שכבר אתה כאן, סוף כל סוף כשנפטרים מכל מה שעובר על האדם, אז בוודאי שזה הענין טוב יותר מהכל."

רבתיי מה קיבלנו בזכות ההתעקשות של רבי נתן? להישאר אצל רבינו, ואת תורה ד' תניינא – "ציויית את העורבים לכלכלך", שזו התורה של הצדקה, שצדקה בחינת "פתוח תפתח" – היא פותחת את כל השערים, וזאת אחת התורות העמוקות וקשות. ורבינו הקדוש אומר לרבי נתן בזכות שנשארתי, יש את התורה הזאת בעולם. שהרי רבינו אמר הרבה תורות שהם נעלמו, כי אם רבי נתן לא שמע את התורה, גמרנו התורה הזאת הלכה אין מי שיכתוב אותה, ואם רבי נתן שמע אותה וחקק אותה בזיכרון, מיד במוצאי שבת הוא כותב אותה מילה במילה, וככה ניצלו תורות חשובות. תחשבו שמאתים שנה לומדים את התורה הזאת, רק בזכות שרבי נתן שבר את המניעות, ולכן אמר לו רבינו: "טוב מאוד שאתה כאן". כי כך ניצלו התורות של רבינו בזכות המסירות נפש של רבי נתן לבא אל רבינו בכל מצב.

השאלה שניקרה למוהרנ"ת עד שהתקרב לרבינו

כה. הסיפור בספירת ה'חכמה' – רבי נתן היה בעל מחשבה מקטנותו. והסבא שלו מצד אימא קראו לו רבי יצחק דנציג, שהיה יהודי קדוש ומפורסם באותו זמן. והוא היה אחד מהאנשים החשובים בבית הכנסת, ומאוד אהב את הנכד נתן, וכל פעם רבי נתן היה יושב איתו במזרח, איפה שהזקנים היו יושבים. (פעם סיפרתי גם אני כשהייתי ילד קטן, היה לי מקום קבוע בבית הכנסת 'עניני' בשרה של הרבנים הגדולים, כי הייתי בא יושב ליד הסבא שלי, ליד כל הרבנים. היה הרב מנצור בן שמעון, והרב דוד עובדיה ולידו היה סבא שלי, ואני הייתי ילד קטן והייתי יושב יחד עם כל גדולי הדור). וכך רבי נתן ישב במזרח עם הזקנים. פתאום שם לב שזקן אחד לא בא לתפילה, והוא שואל את סבא: 'איפה פלוני', אמר לו: 'הוא נפטר'. שואל אותו הנכד נתן: 'מה זה נפטר?' והוא מסביר לו תשמע כל אדם חי מה שהקב"ה קצב לו את ימיו ושנותיו. ואחר כך מה לעשות הוא נפטר, וכשאדם נפטר טומנים אותו באדמה, ואז שאל רבי נתן את הסבא שלו, 'זה החיים של בן-אדם שבסוף שמים אותו באדמה?!' אומר רבי נתן מאז שהייתי ילד, זו היתה השאלה של החיים שלי, האם זה התכלית של האדם שבסוף שמים אותו באדמה?! אני חייב לחפש תחלית בחיים. מה אדם עושה פה בשביל שלא יהיה הסוף שלו רק שבסוף יטמנו אותו באדמה. כמה הוא מצליח לקנות ולאסוף תורה ומצוות כאן בעולם הזה. רבי נתן היה מטבעו בעל מחשבה, עד כדי כך מסופר שרבינו פחד לקרב את רבי נתן, ולמה כי כתוב שאחד מהדברים שמעכבים את התשובה, זה אדם שהוא בעל מחשבות וחכם יותר מדי, כי תשובה אפשר לעשות רק עם תמימות. אמר רבינו לעצמו 'אני אנסה את עצמי אם אני אצליח לקרב את רבי נתן'. ומה ההצלה של רבי נתן היתה, שעם כל מה שהיה בעל מחשבה כל כך גדול וחוקר וכו', עם כל זאת היה לו ביטול עצום לרבינו.

מה עושה רבי נתן כשיש מניעות? ועוד כשהמניעות הן מהצדיק, שאתה מיוחד שהצדיק יזרוק אותך. אז מה אתה עושה? אומר רבי נתן, שבועות תקס"ט חל ביום ראשון, כלומר שכדי לבוא לרבי צריך לבוא לשבת קודש שלפני שבועות. (וככה היו נוסעים לרבי ל-3 ימים: שבת, ראשון ושני, כי בחול יש שני ימים טובים של גלויות). ר' נתן פחד לבוא לפני רבינו ביום שישי בבוקר או ביום חמישי, כי ישר רבינו היה שולח אותו חזרה לביתו, מחמת המניעות הגדולות שהיו למוהרנ"ת, וכמו שנספר. ומה עשה? הוא בא מנמירוב לברסלב, והתחבא באיזה בית וממש לפני מנחה של ערב שבועות הוא נכנס, ורק אז ראה אותו רבינו הקדוש, ואמר לו רבינו: "שמעתי מהמניעות שלך, אם הייתי רואה אותך מקודם היה ראוי לשלח אותך, אבל עכשיו שאתה נמצא כאן סוף סוף, כשנפטרים מכל מה שעובר על האדם בוודאי טוב מאוד שבאת. (מי שלומד איתנו את הסדרים של כתבי רבינו ורבי נתן, הוא לומד כל שנה את הספר ימי מוהרנ"ת ומכיר את הסיפור). ומה היו המניעות הגדולות של רבי נתן? זה לא כתוב שם בימי מוהרנ"ת. אז יש ב"ה תורה שבעל פה בברסלב, ועכשיו נספר את הסוד מה היו המניעות הגדולות של רבי נתן. וכשבין איזה מניעות הוא שיבר, נבין את גודל ההתקשרות העצומה של התלמיד אל הרב.

ר' נתן גידל יתומה בביתו וחיתן אותה

כד. רבי נתן חוץ מכל המצוות הגדולות שהיה עושה, הוא גידל יתומה בתוך ביתו, ילדה קטנה שנפטרו עליה הוריה ונשארה לבד בלי גואל ומכיר, ובאותו זמן אין עובדת סוציאלית, אין שום דבר, לקח אותה ר' נתן לבית כשהיא תינוקת קטנה, גידלו אותה מקטנותה, וכשהגיע לפרקה והיתה בת 13 מצאו לה שידוך טוב וחיתנו אותה. ורבי נתן היה כמו אבא בשבילה, ונתן לה נדוניה הכל מא' ועד ת', ומתי קבעו את החתונה? יומיים שלושה אחרי שבועות.

ושבת קודם החתונה עושים שבת 'אופרוף', שהיא השבת שקודם החתונה. רבי נתן היה חייב להיות בשבת עם היתומה הזאת, והוא מתחיל להתכוון לנסוע לרבינו, באה אשתו אמרה לו: 'לא מספיק שהיתומה הזאת איבדה את אבא שלה שהוליד אותה, ואתה עכשיו כמו אבא שלה, ואם אתה תלך ולא תהיה בשמחה שלה, זה בשבילה כמו שאבא שלה ח"ו נפטר עוד פעם. לכן אל תלך ותישאיר לשבת. ורבי נתן עונה: אני חייב ללכת לרבי. (אשתו של רבי נתן הייתה אישה חזקה, בתו של דוד צבי הגדול, הרבה שנים לקח עד שאשתו של רבי נתן התבטלה אליו, וזה לא היה בהתחלה). והיא אומרת לו: 'אני רוצה שתישאיר, והוא לא מסכים, אז היא דיברה עם אבא של רבי נתן, והוא כמובן הסכים לדעתה, כי גם הוא היה מתנגד, ואמר בוודאי שאתה צריך להישאר איך אתה רוצה לחתן את היתומה ואתה בורח לה מהשבת 'אופרוף', אתה חייב להישאר. ורבי נתן בשלו רוצה לנסוע. אז הלכו ועירבו את הרבנים שבעיר וכו' וכולם פה-אחד נגד רבי נתן וכבר רבי נתן משתגע, כל העיר נגדו, וזה הפך לשיחת היום, הנה היתומה שרבי נתן מחתן, הוא בורח לה בשבת 'אופרוף'. וככה מניעות כאלה קשות, עוברים על רבי נתן, ורבי נתן לא יודע מה לעשות, האם בכל אופן לנסוע אל רבינו, או באמת להישאר. ולשאול את רבינו – זה לא בא בחשבון, כי בודאי הוא יגיד לי להישאר ואז אני בוודאי מפסיד את הסיכוי האחרון שלי להיות אצל רבינו.

ובסוף רבי נתן בחר בעצה הנכונה ונסע לרבינו, רק מה הוא הכיר את אבא שלו, שהיה סוחר גדול, והיה שולח מכתבים לכל העולם וגם עכשיו כתב מכתב לרבינו, שרבי נתן מחתן בת יתומה, והוא בורח אליך בשבת שלה, ולכן איך שהוא יגיע אליך שלח אותו

התנהגות ר' נתן בחידר

לבזבו את הזמן להתגלגל על הכרית ולא להירדם, אלא איך ששמים את הראש על הכרית מיד להירדם. ולרבי נתן הברכה הזאת נצרכת יותר מכולם, כי רבי נתן היה יהודי שאין לו זמן לישון בכלל, ולכן הוא היה חייב את הברכה הזאת.

גם הייתה הברכה הזאת שרבי נתן היה ישן טוב. ופעם שאלו אותו אנשי שלומנו איך מספיק לך שעתיים שלוש שינה ביממה? אמר להם: ברוך השם אני אדם זריז, אז אני זריז גם בשינה. ז"א כמו שאדם זריז הוא רץ מהר, ומספיק הרבה דברים, אז גם כשהוא ישן הוא זריז, והוא שבע מקצת זמן שינה וזה מספיק לו.

ועוד ברכה שרבינו בירך לרבי נתן (וזה דבר שלא כל כך היינו מצפים) אלא זה רוח הקודש של רבינו. שלא יזיק לך העשן. מה היה הסיפור שבסוף התבררה הברכה הזאת? שנת תקצ"ט כ-28 שנה אחרי פטירת רבינו, בבית של רבי נתן היה קמין שזה תנור אח עם ארובה. ובאיזה לילה אחד נפלה הארובה והתמלא כל הבית בעשן, וכל המשפחה נזקו מאוד מהעשן, וסבלו כמה ימים מזה שהם שאפו עשן. ורבי נתן גם ישן באותו זמן בבית, וקם כאילו לא קרה לו כלום, והעשן לא הזיק לו, כי הייתה לו ברכה מרבינו כ-30 או 35 שנה קודם לכן, ובירך אותו רבינו: "שלא יזיק לך עשן". כמובא בעלים לתרופה: שבשנת ה'תקצ"ט בשבת ויקרא - "וכל בני ביתי חולים משאיפת העשן", אבל הוא עצמו לא הזיק לו עשן.

המופתים שהיו עם אלו שישנו איתו בחדר

כט. רבי נתן לא היה ישן יחידי, כמובא בגמרא (שבת קנא): שלא לישון יחידי. כיוון שכך תמיד היה אצלו איזה נער שהיה שם בחדר שהוא היה יושן שם כדי לא לישון לבד. וכשרבי נתן קם חצות הוא לא רצה להפריע לילד לישון, ולא שהילד יפריע לו, לכן הוא היה מחפש ילדים שיש להם שינה - שטרקטור לא מעיר אותם. אבל היו ילדים חכמים שניסו להיות ערים מתי שרבי נתן קם בחצות, כדי לראות את עבודתו של רבי נתן. אחד מהם היה רבי נחמן טולטשינער כשהיה עוד צעיר, אז יום אחד הוא התאמץ להיות ער, כדי לשמוע את עבודת חצות של רבי נתן, ואז הוא שומע את רבי נתן מתחיל לומר: "אתה יודע רזי עולם ותעלומות סתרי כל חי", והוא אמר: "השם יתברך אתה יודע את הסוד של העולם, השם יתברך אתה יודע את הסוד של הרבי, ורבי נחמן מטולטשין שומע את הדברים האלה, וכשרבי נתן שם לב שהוא ער, אמר לו: "נחמן, שלוף שלוף" (תירדס תירדס) ומספר רבי נחמן טולטשין: באותה שנייה נפלה עליי כזאת שינה, עד שגם בבוקר בקושי יכלתי להתעורר.

היה עוד מעשה שקרה, שגם כן איזה ילד צדיק, והילד היה מאוד רוצה להישאר ער, ורבי נתן כל פעם לפני שמתחיל תיקון חצות קצת שם עליו את השמיכה, ואיך שהוא שם עליו את השמיכה סיפר אותו ילד: "לא היה לי שוב אפשרות להישאר ער, מיד נכנסתי לשינה עמוקה. ככה אצל הצדיקים המופתים היו עוברים להם מתחת הידיים. מופתים קטנים אבל טובים ומתוקים.

שבת שלום ומבורך עריכה: ליאור גבע

כו. המלמד בחדר כשהיה מלמד את התלמידים, אז כמו היום ילד ששואל שאלה טובה הם משבחים אותו 'אגרוייסע קשיא' - איזה קושיה גדולה הוא שאל. אז מה עשו הילדים בת"ת, כל הזמן חיפשו למצוא קושיות. אבל רבי נתן לא שאל שאלות. שאלו אותו: למה אתה לא שואל שאלות? אמר להם: 'מה אני אעשה שלא קשה לי כלום?! הכול בסדר אצלי אני לא מחפש קושיות מתחת לאדמה. אם לא קשה הכול טוב, היה לו שכל מאוד ישר. אמר המלמד: 'אני מעדיף את הפשט איך שרבי נתן ניגש לסוגיה, ילד בן 8 צעיר, יותר מכל הקושיות של התלמידים, שלפעמים מרוב קושיות מקלקלים את הפשט.

עם ר' ראובן מאודסה

כז. רבי נתן למד עם אחד הגדולים ששמו רבי ראובן אודסער (מאודסה) והוא היה גאון גדול רב העיר אודסה, והוא זוכר כמה רבי נתן היה כישרון גדול. ובזמן שרבי נתן נסע לארץ ישראל, הוא עבר דרך אודסה. והלך לתת שלום לרב העיר שהיה חבר נעורים שלו, ומקבל אותו ר' ראובן ואומר לו: "שמעתי שנהיית חסיד, האם אתה עדיין זוכר את הלימוד? ככה התגרה בו ר' ראובן. אמר לו: כן, נהיית חסיד, ואני עדיין זוכר היטב את הלימוד. אמר לו: יש ט"ז (טורי זהב) על השולחן ערוך בהל' תחומין קשה מאוד. תעזור לי להסביר את הפשט. אמר לו: בשמחה רבה. פתחו את הט"ז וישבו ולמדו, ואז ר' ראובן אודסער שואל את רבי נתן שאלה עיצומה. אמר לו ר' נתן: תן לי כמה דקות להיכנס לאיזה חדר לשבת על זה. ישב רבי נתן 10 דקות בחדר ויצא והסביר לו פשט נפלא וברור, ר' ראובן כל כך התפעל, ואמר לו: אם הייתי בעל אמצעים הייתי מדפיס את הפשט שלך באותיות של זהב.

רבי נתן פעם אמר אני בקי בספרי תכונה, כמו שר' ראובן בקי בספק ספיקא. בשולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן ק"י יש שם את הסוגיות של ספק ספיקא עם הש"ך הארוך. וספרי תכונה כל העניינים של קידוש החודש ספרי עיבור ותכונה. רבי נתן השתבח בעצמו שהוא בקי בספרי תכונה כמו שחברי ר' ראובן הגאון הגדול בקי בסוגיות של ספק ספיקא. שהן אמנם סוגיות מסובכות אבל זה סוגיות ישיבתיות. רבי נתן היה מהלמדנים הגדולים ביותר. רבי נתן היה בקיא בש"ס, ועיקר הבקיאות שלו היתה בתוספות, לא היה שייך לתפוס אותו על תוספות אחד שהוא לא מונח בו, מרוב שהוא היה למדן אמיתי ומאוד גדול. מסופר שפעם אחת רבי נתן הגיע לעיר אחת, ושם היתה עגונה שכל הרבנים הסתבכו בענין שלה, ומיד שהגיע אמר להם פסק הלכה מסודר של היתר העגונה.

אצל רבינו היה שילוב מיוחד של תורה ותפילה, רבינו היה שילוב של למדן עצום וצדיק, וזה מה שרבינו השרה על תלמידים שלו. רבינו אמר: "משכתי לכם כח מדמה וטוב", ז"א שתדעו לפסוק הלכות. רבינו נתן לתלמידיו שכל ישר לדעת היטב תורה והלכה כמו שצריך. ואת זה הוא משך לרבי נתן.

הברכות שהיבל ר' נתן מרבינו

כח. סיפור בספירת ה'בינה' - "הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ולילה". רבי נתן קיבל כמה ברכות מרבינו, אחת הברכות החשובות והיקרות ביותר שרבינו בירך את רבי נתן, איך שתשים את הראש על הכרית מיד אתה תירדם. איזה ברכה חשובה זאת, יהי רצון שנבורך כולנו בברכה הזאת. אחת הברכות הגדולות ביותר זה לא